

Nadiia ANTONIUK CSSBVM
Kielce

KOBIETA A KOŚCIÓŁ WEDŁUG ŚWIĘTEGO JANA PAWŁA II

Zagadnienie godności kobiety oraz jej powołania w Kościele i w świecie niewątpliwie należało do istotnych elementów nauczania św. Jana Pawła II. Wśród licznych wypowiedzi na szczególną uwagę zasługują dwa dokumenty: list apostolski *Mulieris dignitatem* (15 sierpnia 1988 r.) oraz list do kobiet *A ciascuna di voi* (25 czerwca 1995 r.), który został wydany w związku z IV Światową Konferencją w sprawie kobiet w Pekinie. Ukazują one niezwykłą wartość powołania kobiety według Bożego zamysłu oraz pozwalają głębiej zrozumieć jej rolę w życiu społecznym i religijnym. Wyjątkowość papieskiej myśli wyraża się w tym, że uzasadnia on godność kobiety jako osoby według dwóch linii hermeneutycznych: biblijnej i mariologicznej¹. Osoba Maryi odczytana w perspektywie historiozbawczej jest według Jana Pawła II „nowym początkiem» godności i powołania kobiety, wszystkich kobiet i każdej” (MD 11).

Zagadnienie kobieta a Kościół według świętego Jana Pawła II bardzo dobrze wpisuje się w myśl przewodnią sympozjum „*Ecclesia semper renovanda. Odnowa Kościoła w perspektywie mariologicznej*”. W dzisiejszych czasach trudno bowiem wyobrazić sobie odnowę Kościoła bez kobiecego „geniuszu”, który jedynie w przestrzeni eklezjalnej może w pełni się rozwinąć i zrealizować. Podejmując tematykę o tak szerokim zakresie, nie sposób jest omówić całości zagadnienia, dlatego w tych rozważaniach zostanie podjęta próba ukazania powołania kobiety oraz jej miejsca w Kościele w maryjnym świetle, gdyż – jak zauważa Jan Paweł II – „kobieta spoglądając na Maryję, odkrywa w Niej sekret godnego przeżywania swej kobiecości i prawdziwego realizowania siebie” (RM 46).

1. Kobieta w Kościele

Podstawą chrześcijańskiej antropologii jest „prawda o człowieku jako «obrazie i podobieństwie Boga», (MD 6). Autor natchniony Księgi Rodzaju wyraża to

---

¹ Por. D. Del Gaudio, *Il principio antropoteologico e mariologico della dignità e vocazione della donna nella Mulieris dignitatem*, https://www.academia.edu/43165176/Il_principio_antropoteologico_e_mariologico_della_dignità_e_vocazione_della_donna_nella_Mulieris_dignitatem [20 sierpnia 2023].

w następujących słowach: „Stworzył Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży stworzył go; mężczyzną i niewiastą” (Rdz 1, 27). Tekst biblijny pozwala również odkryć prawdę o równości kobiety i mężczyzny pod względem człowieczeństwa (por. MD 6). Męskość i kobiecość to dwa różne sposoby realizacji ludzkiego bytowania².

Obraz Boga w człowieku stanowi ontyczną podstawę oraz warunek pełnego rozwoju. Kobieta została powołana do tego, aby przez życie, działanie i wybory upodabniać się do swojego Stwórcy (por. MD 10). Nasuwa się więc wniosek, że istota i zadania związane z realizacją powołania kobiety mają swoje źródło w Bogu, a Jego zamysł stwórczy wobec niej pozwala zdefiniować jej tożsamość. Wiąż z Bogiem, który stwarza z miłości, daje kobiecie możliwość spełnienia własnego człowieczeństwa, nadając mu właściwy sens (por. MD 5). Duchowa wielkość kobiety realizuje się w przyjęciu owego powołania³. Do tego potrzebuje ona właściwego wzoru kobiecości, którym jest najpiękniejsza z kobiet – Maryja. Jan Paweł II potwierdza to w słowach: „Najpełniejszy wyraz «geniuszu kobiecego» Kościół widzi w Maryi i znajduje w Niej źródło nieustannego natchnienia” (LdK 10).

Kościół obdarza szczególną czcią Najświętszą Dziewicę Maryję. Ten przywilej wynika z wyjątkowej i doniosłej roli powierzonej Jej przez Boga w dziejach zbawienia – zostać Matką Zbawiciela. Nadany Maryi przez Kościół tytuł *Theotokos* wyraża prawdę, że tajemnica Jej życia i powołania łączy się ściśle z tajemnicą Słowa, które w „pełni czasu” (Ga 4, 4) w Niej przyjęło postać człowieka. Maryja uczestniczy w centralnym wydarzeniu zbawczym, które urzeczywistnia się w Niej i przez Nią (por. MD 1-2; RM 9)⁴. Dzięki łasce wybrania Ona „staje się przedstawicielem i prawzorem całej ludzkości, reprezentuje człowieczeństwo, które jest udziałem wszystkich ludzkich istot, tak mężczyzn jak i kobiet” (MD 4) oraz uosabia w sobie „ideał” – pełnię doskonałości tego, co kobiece (por. MD 5). Maryja, jako Matka Boga, jest istotnym punktem odniesienia w rozważaniach dotyczących godności i powołania kobiet, gdyż – jak podkreśla papież – „godność

---

² *Katechizm Kościoła Katolickiego* ukazuje tę prawdę w następujący sposób: „Mężczyzna i kobieta są stworzeni, to znaczy chciani przez Boga, z jednej strony w doskonałej równości jako osoby ludzkie, a z drugiej strony, w ich byciu mężczyzną i kobietą. «Bycie mężczyzną», «bycie kobietą» jest rzeczywistością dobrą i chcianą przez Boga: mężczyzna i kobieta mają nieutralną godność, która pochodzi wprost od Boga, ich Stwórcy. Mężczyzna i kobieta mają taką samą godność, zostali stworzeni «na obraz Boga». W swoim «byciu mężczyzną» i «byciu kobietą» odzwierciedlają oni mądrość i dobroć Stwórcy” (nr 369).

³ Por. A. Janiak, *Z Maryją „geniusz kobiety drogą ku spełnieniu kobiecości, „Obecni”* (2021) nr 1, s. 81.

⁴ Znany prawosławny teolog Paul Evdokimov, patrząc na kobiety przez pryzmat Maryi, uważa, że „Biblia wynosi kobietę do rangi zasady religijnej, immanentnej ludzkiej naturze. Ona jest ustami, które w imieniu całego człowieczeństwa wypowiadają pokorne *fiat* Bożej służebnicy, jako odpowiedź na stwórcze *Fiat* Ojca niebieskiego – ona jest owym wolnym «tak» ludzkości, które ustanawia niezbędny fundament ludzki w dziele Wcielenia” (*Kobieta i zbawienie świata*, Poznań 1989, s. 171).

każdego człowieka oraz powołanie, które odpowiada tej godności, swą ostateczną miarę znajduje w zjednoczeniu z Bogiem” (MD 5).

Rozważając tematykę kobiety w Kościele, warto uwzględnić jeszcze jeden ważny aspekt, a mianowicie relację Kościoła, Maryi i kobiety. To, co je łączy, to dwa wymiary: dziewictwo i macierzyństwo, według których realizują swoją misję i powołanie. Maryja jest matką w sensie fizycznym, ponieważ „zrodziła na ziemi samego Syna Boga Ojca” (LG 63). Macierzyństwo Maryi jest „najdoskonalwsze i osobliwe” (LG 63), jest wydarzeniem jedynym i niepowtarzalnym w historii. Według zbawczego planu Boga jest Ona Matką i Dziewicą także względem wszystkich wiernych, ponieważ przyczyniła się do ich zrodzenia i wychowania (por. LG 63; RM 44). Choć dziewicze macierzyństwo Maryi ma charakter fizyczny, to najważniejszy i zasadniczy jest jednak jego wymiar duchowy, ponieważ „wiara była dla Maryi warunkiem i drogą do Bożego macierzyństwa” (MC 17). Tak rozumiane dziewicze macierzyństwo Maryi jako rzeczywistość porządku zbawczego znajduje swój odpowiednik na gruncie Kościoła, który na Jej wzór musi być także dziewicą i matką (por. RM 42).

Ta prawda została ukazana w soborowej wypowiedzi w słowach: „Kościół, rozważając Jej tajemniczą świętość i naśladowując Jej miłość oraz spełniając wiernie wolę Ojca, dzięki przyjmowanemu z wiarą słowu Bożemu sam także staje się matką: przez przepowiadanie bowiem i chrzest rodzi do nowego i nieśmiertelnego życia synów z Ducha Świętego poczętych i z Boga zrodzonych. I on także jest dziewicą, która nieskazitelnie i w czystości dochowuje wiary danej Oblubieńcowi” (LG 64; por. RM 43; MD 22). Rodzenie chrześcijan przez Kościół zostało wyrażone przez sobór w tych samych słowach, w jakich się wyraża zrodzenie Chrystusa przez Maryję: dzieci Kościoła zostają „poczęte z Ducha Świętego i zrodzone z Boga” (LG 64). U podstaw tak pojętego macierzyństwa znajduje się dziewictwo duchowe, które polega na integralnym przyjęciu Słowa i daru Bożego oraz dochowaniu wiary Jezusowi Chrystusowi⁵. Papież św. Paweł VI, uzupełniając naukę soboru o Maryi jako wzorze dla Kościoła, ukazuje Ją jako Dziewicę słuchającą, Dziewicę modlącą się, Dziewicę rodzącą, Dziewicę ofiarującą oraz jako Nauczycielkę pobożności (por. MC 17-21).

W osobie Maryi staje się czytelny zamiar Boga względem całej ludzkości. Ona jest urzeczywistnieniem Kościoła i wzorem dla niego (por. LG 63; MD 22). Jak podkreśla Jan Paweł II, „rozumienie tajemnicy Kościoła, jego rzeczywistości, jego istotowej żywotności, nie jest możliwe bez odwołania się do Bogarodzicy” (MD 22). Kościół w Niej może przeglądać się jak w zwierciadle, ponieważ Ona „wciąż nam przoduje, nie w pozycji kogoś, kto jest ponad Kościołem, ale

---

⁵ Por. T. Siudy, *Maryja pierwowzorem Kościoła*, w: *Maryja w tajemnicy Kościoła. Recepcja i perspektywy nauki soborowej*, *Symposium Polskiego Towarzystwa Mariologicznego. Spotkanie kustoszów sanktuariów polskich, Kalwaria Zebrzydowska, 20-22 września 2012 roku* (Biblioteka Mariologiczna, 16), red. A. Gąsior, J. Królikowski, Częstochowa 2013, s. 79.

będąc wewnątrz Kościoła. Jest pierwszą z odkupionych, pierwszą chrześcijanką, najdoskonalszym wyrazem Kościoła, niejako szczytem jego świętości⁶.

Macierzyństwo i dziewictwo, jak podkreśla Jan Paweł II, są to dwa wymiary spełnienia kobiety jako osoby (por. MD 17) oraz dwa różne sposoby realizacji jej powołania w rodzinie, społeczeństwie i w Kościele. Macierzyństwo – jeden z najważniejszych wyrazów kobiecej tożsamości – jest wpisane w jej naturę. Aby zrozumieć, czym ono jest naprawdę, należy odwołać się do Bożego zamysłu wobec człowieka, którego „Bóg chciał dla niego samego” (por. GS 24; MD 18). Osoba ludzka, obdarzona Bożym podobieństwem, została także wyposażona w zdolność kochania⁷. Miłość pojęta jako „bezinteresowny dar z siebie” (por. GS 24) jawi się zatem jako fundamentalne powołanie człowieka, kobieta zaś staje się jego szczególnym uczestnikiem właśnie poprzez macierzyństwo.

W zwykłym biegu rzeczy macierzyństwo jest owocem małżeńskiego zjednoczenia mężczyzny i kobiety. Jest ono wyrazem miłości oblubieńczej, dzięki której „małżonkowie łączą się ze sobą tak ściśle, że stanowią jedno ciało” (por. Rdz 2, 4), stając się wzajemnie dla siebie bezinteresownym darem. Dar ten, jak podkreśla papież, nie może ulec zniekształceniu przez męskie pragnienie dominacji „ani przez zamknięcie się kobiety we własnych instynktach” (por. MD 18), ponieważ oboje są „wezvani do tego, aby bytować wzajemnie «jedno dla drugiego»,” (MD 7). Miłość otwiera małżonków na nowe życie, na nową osobę – dziecko. Szczególnie kobieta jest w tym względzie wyposażona przez Stwórcę odpowiednią psychofizyczną strukturą. Ta zdolność kobiety do dawania życia, przeżywana lub tylko potencjalna, jest rzeczywistością, która formuje kobiecą osobowość oraz umożliwia jej szybkie zdobycie dojrzałości wynikającej z przeświadczenia o wartości życia oraz odpowiedzialności za życie. Dlatego papież podkreśla, że kobieta jest wezwana do tego, aby twórczo przeżywać dar swego macierzyństwa, gdyż to od niej „w zasadniczej mierze zależy samo człowieczeństwo nowego człowieka” (MD 19).

W tym kontekście ważny jest związek macierzyństwa Maryi jako „paradygmatu” macierzyństwa kobiety. Jan Paweł II, odwołując się do maryjnego *fiat*, wskazuje na Jej macierzyństwo jako nowe Przymierze z ludzkością, jakie Bóg zawarł w Jezusie Chrystusie „[...] i odtąd za każdym razem, ilekroć macierzyństwo kobiety powtarza się w dziejach człowieka na ziemi, pozostaje ono już na zawsze w relacji do Przymierza, jakie Bóg zawarł z rodzajem ludzkim za pośrednictwem macierzyństwa Bogarodzicy” (MD 19). Godność kobiety zostaje w osobie Maryi, przez Jej zjednoczenie z Bogiem, przez Jej *fiat* zrehabilitowana.

⁶ S. Nowak, *Polska duchowość maryjna*, w: *Signum Magnum – duchowość maryjna* (Homo meditans, 23), red. M. Chmielewski, Lublin 2002, s. 335.

⁷ W encyklice *Redemptor hominis* Jan Paweł II podkreśla tę prawdę w następujących słowach: „Człowiek nie może żyć bez miłości. Człowiek pozostaje dla siebie istotą niezrozumiałą, jego życie jest pozbawione sensu, jeśli nie objawi mu się Miłość, jeśli nie spotka się z Miłością, jeśli jej nie dotknie i nie uczyni w jakiś sposób swoją, jeśli nie znajdzie w niej żywego uczestnictwa” (nr 10).

To Maryja jako „Nowa Ewa” realizuje swoje wyjątkowe posłannictwo w dziele odkupieńczym Jezusa Chrystusa (por. MD 11).

W macierzyństwie zawarte jest szczególne otwarcie na konkretnego człowieka, wrażliwość, dostrzeganie jego potrzeb, obdarzanie miłością i uczenie jej własnym przykładem. Może się ono realizować w wymiarze fizycznym i duchowym. Nowość ewangelicznego nauczania Jezusa polega właśnie na tym, że On „potwierdza znaczenie macierzyństwa co do ciała, równocześnie jednak wskazuje na jeszcze głębsze jego znaczenie, które łączy się z porządkiem ducha: jest ono znakiem Przymierza z Bogiem, który «jest duchem» (J 4, 24). Takie jest nade wszystko macierzyństwo Bogarodzicy” (MD 19).

Inną drogą kobiety, różną od macierzyństwa, jest dziewictwo. Nie chodzi tu o unikanie małżeństwa z powodu okoliczności życiowych, wad fizycznych czy psychicznych, ale o dobrowolne wybranie dziewictwa jako drogi kobiecego powołania „ze względu na eschatologiczne powołanie człowieka do pełni zjednoczenia z Bogiem” (MD 20). Jan Paweł II w swoim nauczaniu wyraźnie łączy ideał dobrowolnie wybranego dziewictwa z miłością oblubieńczą, które jest głębokim „tak” Chrystusowi, jako Boskiemu Oblubieńcowi. Rezygnacja kobiety z małżeństwa i macierzyństwa w znaczeniu fizycznym pozwala doświadczać macierzyństwa duchowego, które wyraża się w trosce o ludzi potrzebujących. Jest odnajdywaniem Chrystusa w każdym potrzebującym człowieku. Tak rozumiany ideał duchowego macierzyństwa starają się realizować kobiety konsekrowane we wszelkiego typu wspólnotach życia konsekrowanego, a także w innych formach pozawspólnotowych⁸.

Bardzo ważnym aspektem w nauczaniu Jana Pawła o kobiecie jest ukazanie prawdy, że będąc matką, żoną, wdową, osobą samotną lub konsekrowaną, ma ona swoje miejsce we wspólnocie Kościoła, gdzie odkrywa swą chrześcijańską tożsamość. To właśnie tutaj przez sakramenty i formację duchową kobieta może odkryć Boży zamysł wobec niej i zrealizować swoje powołanie. Trudno jest wyobrazić sobie oblicze Kościoła bez obecności kobiet na Eucharystii, aktywnej działalności w grupach modlitewnych i duszpasterskich. Dzięki temu Kościół w świecie może realizować swoją misję Matki i Oblubienicy, prowadząc wszystkich ku zbawieniu. Maryja Matka Kościoła i najpiękniejsza z kobiet jest doskonałym tego wzorem.

2. Kobieta z Kościołem

Człowiek, bez żadnych zasług ze swojej strony, otrzymał nowe i wieczne życie polegające na komunii z Ojcem, do której został powołany w Synu za sprawą Ducha Świętego (por. EV 1). W Jezusie Chrystusie wyjaśnia się tajemnica człowieka (por. RH 8; GS 22), ponieważ On „objawia w pełni człowieka samemu

---

⁸ Por. A. Taubwurcel, *Niewiasta w Bożym planie zbawienia*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 9 (2000), s. 235.

człowiekowi” (RH 10). W misterium odkupienia osoba ludzka, a więc także kobieta, zostaje potwierdzona i niejako wypowiedziana na nowo (por. RH 10). W swoim nauczaniu Jan Paweł II wskazuje zatem, że kobiety nie można w pełni zrozumieć bez Jezusa Chrystusa, czyli bez nawiązania do nadprzyrodzonego wymiaru jego egzystencji. Osobowe zjednoczenie z Jezusem znajduje wyraz w niepowtarzalności osoby ludzkiej, niepowtarzalności jej powołania (por. MD 2)⁹. W Chrystusie godność i powołanie kobiety przedstawia się w nowym świetle, ponieważ „w Nim to przeciwstawienie wzajemne pomiędzy mężczyzną a kobietą – jako dziedzictwo grzechu pierworodnego – zostaje zasadniczo przewyżnione” (MD 11).

Papież w liście apostolskim *Mulieris dignitatem* stwierdza, że „Chrystus stał się wobec swoich współczesnych rzecznikiem prawdziwej godności kobiety oraz odpowiadającego tej godności powołania” (MD 12), słowem i czynem wyrażał szacunek i cześć należną kobiecie (por. MD 13). Uzasadniając tę prawdę, papież przywołuje ewangeliczne przykłady spotkań Jezusa z kobietami różnego wieku i stanu. Teksty biblijne, ukazujące ich obecność, odsłaniają unikalną relację Jezusa do kobiet, a ich uczestnictwo w różnych wydarzeniach ma wpływ na Jego nauczanie i przesłanie Ewangelii.

Wśród licznych przykładów można wskazać na niektóre: spotykamy kobiety dotknięte chorobą czy cierpieniem fizycznym, które doświadczają daru uzdrowienia: np. kobietę mającą ducha niemocy, która była pochylona i nie mogła się wyprostować (Łk 13, 11), teściową Szymona Piotra, która leżała w gorączce (Mk 1, 30), kobietę cierpiącą na upływ krwi (Mk 5, 25-34), która dotykając Jezusa pomimo zakazu Prawa, spotkała się z pochwałą dla jej wielkiej wiary. Chrystus stawia za wzór, nawet apostołom, wdowę ofiarującą swój ostatni grosz do skarbonki świątynnej (por. Łk 21, 1-4), z wdzięcznością przyjmuje także gest obmycia nóg drogocennym olejkiem przez Marię z Betanii (por. Mt 26, 6-13; Mk 14, 3-9; J 12, 1-8)¹⁰. Innym przykładem jest kobieta kananejska, która prosząc o uzdrowienie swojej córki, znajduje uznanie Jezusa: „O niewiasto, wielka jest Twoja wiara” (Mt 15, 28). Te słowa wypowiedziane pod adresem cudzoziemki, były nie tylko pochwałą wiary i pokory, lecz „wielkości ducha, na jaką może się zdobyć tylko serce matki” (MD 13).

Chrystus swoją nauką i postępowaniem ukazuje światu nowy obraz kobiety. Wszystkie kobiety, które spotkały Jezusa, właśnie w tym spotkaniu najpełniej odkrywały siebie, odkrywały źródło swej tożsamości. Jezus dotykał tego, co było dla nich najważniejsze, co było treścią ich życia¹¹. W Jego obecności odnajdują siebie w prawdzie, nawet jeśli jest to prawda o ich własnej grzeszności, czują się kochane, umiłowane „miłością odwieczną” (por. MD 15).

⁹ Por. T. Borutka, *Godność i posłannictwo kobiety*, Kraków 1995, s. 23.

¹⁰ Por. W. Irek, *Godność i geniusz kobiety w optyce Jana Pawła II*, Wrocław 2009, s. 27-28.

¹¹ Por. D. Steć, *Natura kobiety w ujęciu biblijnym*, „Fides et Ratio” 12 (2012) nr 4, s. 40.

Chrystus, głosząc dobrą nowinę o Królestwie Bożym, nie pomija kobiet. Wręcz przeciwnie – „rozmawia z kobietami o sprawach Bożych, znajdując u nich dla tych spraw zrozumienie: autentyczny rezonans umysłu i serca, odpowiedź wiary” (MD 15). To ważne papieskie sformułowanie określa kobiecą tożsamość, czyli „zdolność odpowiadania wiarą na Boże sprawy”. Stanowi to przejaw „geniuszu kobiety”, który wyraża się w umiejętności łączenia intelektualnego zgłębiania prawdy z głębokim zaangażowaniem emocjonalnym i wolitywnym, co prowadzi do pełnego uwolnienia potencjału osobowości kobiety¹². Spotkanie z Jezusem niejako uwalnia siłę duchową, dzięki czemu Samarytanka „kobieta-grzesznica» staje się «ucznem Chrystusa»; co więcej, raz pouczona głosi Chrystusa mieszkańcom Samarii, tak że oni przyjmują Go z wiarą (por. J 4, 39-42)” (MD 15). Również siostry Łazarza: Marta i Maria, każda na swój sposób, stają się uczennicami Jezusa.

Ta kobieca „zdolność odpowiadania wiarą na Boże sprawy” uwypukla miłość i oddanie kobiet dla Jezusa Chrystusa. Wskazuje na ich dyskretną obecność, towarzyszenie Zbawicielowi w Jego męce i śmierci. To właśnie kobiety podążają za Nim na drodze krzyżowej (Weronika, płaczące niewiasty), trwają przy krzyżu w godzinie śmierci (Maryja, Maria Magdalena, Maria, żona Kleofasa), są przy zdjęciu Jezusa Chrystusa z krzyża i przybywają w wielkanocny poranek do grobu, by stwierdzić, że jest on pusty. Ich miłość nie pozwala im odejść, a wypróbowana, doświadczająca radości zmartwychwstania¹³, czyni z nich prawdziwe apostołki, wśród których szczególnie Maria Magdalena zasługuje na miano „apostołki Apostołów” (por. MD 16)¹⁴.

W otwarciu się na łaskę „geniuszu” potrzebna jest wolna decyzja kobiety, zgoda na przyjęcie tego powołania. Jan Paweł II w swoim nauczaniu ukazuje Maryję jako wzór, w jaki sposób należy odpowiedzieć na dar wybraństwa. Maryja w całkowitej wolności, odpowiedzią uczyniła dar z siebie. Całe jej życie przekonuje o tym, że każdy „człowiek odnajduje siebie tylko w bezinteresownym darze z siebie” (LG 22)¹⁵. Jest to odpowiedź miłości doskonałej i dlatego Maryja staje się „świetlanym wzorem osobistego związku Boga z każdym człowiekiem”¹⁶.

¹² Por. M. Chmielewski, *Odkryć geniusz kobiety. Synteza myśli Jana Pawła II na temat kobiety*, w: *Mulieris dignitas – promieniowanie kobiecości*, red. T. Paszkowska, Lublin 2009, s. 48-49.

¹³ Por. S. Wyszynski, *Godność kobiety*, Warszawa 2001, s. 7.

¹⁴ Pełna jej nobilitacja nastąpiła w czerwcu 2016 roku, gdy wspomnienie liturgiczne Marii Magdaleny (22 lipca) zostało przez papieża Franciszka podniesione do rangi święta. Ta decyzja ma na celu zachęcić wszystkich wiernych do refleksji nad godnością kobiety oraz nad jej rolą w Kościele i w głoszeniu Ewangelii. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/-ccdds/documents/articolo-roche-maddalena_pl.pdf [29 sierpnia 2023].

¹⁵ Por. A. Gąsior, *Maryjna kobieta w kobiecym kościele*, w: *Maryja w tajemnicy Kościoła*, s. 113-124.

¹⁶ Jan Paweł II, *Przemówienie podczas audiencji generalnej 18 kwietnia 1990*, https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/audiences/1990/documents/hf_jp-ii_aud_19900418.html [29 sierpnia 2023].

Doświadczonym obrazem, „modelem” relacji Boga z człowiekiem jest wydarzenie zwiastowania, w którym Ona, okazując „posłuszeństwo wiary”, w pełni powierzyła się Bogu (por. RM 13). Objawiając się człowiekowi, Bóg pragnie, by związek z Nim wyrastał z daru Ducha Świętego, a także by opierał się na osobistej dojrzałości (por. DeV 59). Maryja dzięki Duchowi Świętemu stała się przykładem dla wszystkich (również dla kobiet), którzy są wzywani do wiary i naśladowania Chrystusa¹⁷, oraz „najdoskonalszym modelem życia duchowego, rozumianego jako życie w Duchu Świętym”¹⁸.

Warto również podkreślić, że słowem swego przyzwolenia Maryja Dziewica zostaje włączona w misterium Chrystusa i Kościoła (por. LG 54). Od chwili, gdy wypowiedziała swoje *fiat*, Jej „dziewicze i macierzyńskie zarazem serce pod szczególnym działaniem Ducha Świętego podąża stale za dziełem własnego Syna i rozprzestrzenia się ku wszystkim, których Jezus Chrystus objął i stale obejmuje swą niewyczerpaną miłością” (RH 22).

Maryja okazuje „posłuszeństwo wiary” (DV 5; RM 18) nie tylko przy zwiastowaniu, ale i we wszystkich wydarzeniach życia, aż po krzyż, gdzie uczestniczy w „tajemnicy wyniszczenia” swego Syna (por. RM 18). Ona pozostała do końca wierna danemu słowu. Jej wiara i heroiczne posłuszeństwo, jak zauważa papież, wyprzedzają świadectwa apostołów (por. RM 27). Postawa Bogarodzicy jest szkołą radykalnego posłuszeństwa, ponieważ wiara Maryi przeszła wszystkie próby, nie ugięła się w trudnych chwilach życia i bolesnych doświadczeniach, pokorna wierność stała się stylem jej życia.

Służebnica Pańska jest wzorem „niestrudzonej służby”. W tajemnicy nawiedzenia uwidacznia się Jej niezwykła wrażliwość na potrzeby ludzi oraz zdolność ukonkretniania miłości, która nie zamyka się przed nikim i przed niczym. Jej zawierzenie i całkowite „bycie dla Boga” znajduje swoje przedłużenie w „byciu dla człowieka”, a służebna miłość, podobnie jak miłość Jej Boskiego Syna, staje się proegzystencją. Przyjmując uprzywilejowane, ale wcale niełatwe powołanie małżonki i matki, Maryja w ukryciu Nazaretu służy Jezusowi i Józefowi w najbardziej zwyczajnych, codziennych momentach ziemskiego życia (por. LdK 10). Proste i pokorne prace domowe nabierają dla Niej szczególnej wartości. Przeżywa je bowiem jako służbę posłannictwu Chrystusa, a zarazem ukazuje tkwiące w nich ogromne zasoby autentycznej miłości. Także obecność Maryi w decydujących momentach życia publicznego Syna, Jej bezwarunkowa wierność Chrystusowi i Jego słowu wskazują kobiecie drogę ofiarnej i gorliwej służby drugiemu człowiekowi w rodzinie, wspólnocie zakonnej czy parafialnej. Jan Paweł II nazywa tę służbę miłości „królowaniem”, jednocześnie wyrażając życzenie, aby w taki właśnie sposób była rozumiana władza w rodzinie, społeczeństwie i w Kościele.

¹⁷ Por. J. Buczek, *Maryja wzorem więzi z Duchem Świętym w nauczaniu Jana Pawła II*, „Salvatoris Mater” 7 (2005) nr 3-4, s. 45.

¹⁸ M. Chmielewski, *Duchowość według Jana Pawła II. Studium na podstawie encyklik i adhortacji* (Biblioteka Teologii Duchowości, 3), Lublin 2013, s. 204.

Z punktu widzenia wiary, religijności i moralności niedoścignionym wzorem kobiecości była i jest Maryja. W Jej świetle „Kościół widzi w kobiecie odblaski piękna, które odzwierciedla najwznioślejsze uczucia, do jakich zdolne jest serce ludzkie: całkowitą ofiarę miłości, moc, która potrafi znieść największe cierpienia, bezgraniczną wierność, niestrudzoną aktywność, umiejętność łączenia wnikliwej intuicji ze słowem pociechy i zachęty” (RM 46).

Jak zauważa Jan Paweł II, Maryja jest jednocześnie Matką i Uczennicą (por. RM 20): Matką, ponieważ zrodziła Jezusa Chrystusa, a Uczennicą, gdyż mając świadomość misji, z jaką Zbawiciel przyszedł na świat, zrezygnowała z własnych, matczyńskich aspiracji i konsekwentnie, zasłuchana w nauczanie Syna, realizowała wolę Boga w swoim życiu. Maryja może być więc wzorem dla matek doświadczających nie tylko „blasków” macierzyństwa, ale i jego „cieni”¹⁹. Duchowość i kobiecość Maryi znajduje zatem swoje odzwierciedlenie w zwykłej codzienności²⁰.

Według św. Jana Pawła II jeszcze jednym ważnym aspektem „geniuszu kobiety” jest dar i zadanie powierzone jej przez samego Boga, polegające na szczególnej wrażliwości na człowieka w każdej sytuacji: dlatego że jest człowiekiem (por. MD 30). To „zawierzenie jej człowieka” jest źródłem jej siły moralnej i duchowej mocy, pozwalające odkryć i zrealizować powołanie w Kościele i w świecie. Świadomość tej szczególnej życiowej misji nie tylko wyzwala w kobiecie energie duchowe i zdolności, dzięki którym staje się ona niezastąpionym oparciem dla innych, zwłaszcza dla swojej rodziny, wspólnoty, a czasem nawet dla całego narodu (por. MD 30)²¹, ale pobudza ją do działania. Żywy zmysł Kościoła – *sentire cum Ecclesia* – jest więc istotnym rysem „kobiecego geniuszu” pozwalającym realizować własną drogę doskonałości w różnych okolicznościach życia społecznego²².

Dobrą intuicję mieli w tym zakresie zakonodawcy, ponieważ potrafili ukierunkować „geniusz kobiecy” na drogę radykalizmu ewangelicznego, zakładając liczne zgromadzenia zakonne. Chociażby na gruncie polskim można wskazać bł. Honorata Koźmińskiego, bł. Edmunda Bojanowskiego, św. Brata Alberta i wielu innych. W kobiecie konsekrowanej Bóg zawarł dar kobiecości i konsekrację. Przed nią stoi wielkie zadanie ofiarowania Kościołowi świadectwa specyficznego: jako kobiety ze swoją osobowością kobiecą i jako kobiety konsekrowanej w powołaniu ukierunkowanym na Królestwo Boże. Jest ona zobowiązana ukazać

¹⁹ L. Słup, *Miłość i życie*, „Życie Duchowe” 53 (2008), s. 5.

²⁰ M. Waluś, *Piękna kobieta*, „Życie Duchowe” 45 (2006), s. 36.

²¹ Por. E. Ozorowski, *Godność kobiety według Jana Pawła II*, „Studia Theologica Varsaviensia” 34 (1996) nr 1, s. 40; S. Chrost, *Godność, powołanie i „geniusz” kobiety w świetle Biblii, Katechizmu Kościoła Katolickiego i nauczania Jana Pawła II*, w: *Kobieta w rodzinie. Aktualna rzeczywistość i nadzieje* (Rodzina – Pokolenia – Przekazy, 3), red. T. Sakowicz, K. Gąsior, Kielce 2010, s. 294nn.

²² Por. M. Waluś, *Wiara kobiet doświadczenia, tradycje i opinie*, „Roczniki Teologii Duchowości” 4 (2012), s. 119-135.

światu dar swojej osobowości w pełni realizowanej i ubogaconej konsekracją zakonną (por. VC 57)²³. Kobiety konsekrowane są przez swoją pełną poświęcenia służbę szczególnym „znakem czulej dobroci Boga dla ludzkości i świadectwem tajemnicy Kościoła, który jest dziewicą, oblubienicą i matką” (VC 57).

3. Kobieta dla Kościoła

Święty Jan Paweł II, opierając się na nauczaniu II Soboru Watykańskiego, szczególnie na Konstytucji dogmatycznej *Lumen gentium*, ukazuje świętość jako pełnię życia chrześcijańskiego (por. NMI 30). Jednocześnie podkreśla, że jest to kwestia moralnej i duchowej powinności każdego ochrzczonego człowieka. Świętość należy do natury wspólnoty ludu Bożego, więc poza Kościołem niemożliwe jest osiągnięcie świętości rozumianej najogólniej jako trwały udział w świętości Boga²⁴. Wprowadzając wiernych w trzecie tysiąclecie chrześcijaństwa, papież powierza wszystkim szczególne zadanie, jakim jest „dążenie do tej «wysokiej miary» zwyczajnego życia chrześcijańskiego” (NMI 31). Nie będzie przesadą stwierdzenie, że tak rozumiana świętość jest bardzo bliska powołaniu kobiety. W dziejach Kościoła odnajdujemy całe rzesze kobiet znanych i nieznanych, które nie tylko „wywarły istotny i dobroczynny wpływ na swoje czasy” (LdK 11), ale wydały obfite „owoce kobiecej świętości” (MD 31; por. MD 27).

Świętość jest związana z etycznym i moralnym wymiarem „geniuszu kobiety”²⁵ i ma „decydujące znaczenie dla rozwoju i świętości Kościoła” (ChL 49). Maryja Niepokalana, jako „pełna łaski” jest ikoną kobiecego piękna wewnętrznego i duchowego. Starożytna tradycja Kościoła nazywa Maryję *Tota pulchra* – „Cała Piękna”. Należy tutaj wyraźnie podkreślić fakt, że jest to „piękno odkupione” – istniejące dzięki uprzedzającej mocy Odkupienia i zabezpieczające Ją od jakiegokolwiek grzesznego skażenia i naruszenia harmonii odwiecznie ustalonej „dla człowieka” przez Boga. W Maryi od początku odzwierciedla się, bez żadnej skazy czy zmarszczki, piękno Boże. Pośród wszystkich wierzących „jest Ona jakby «zwierciadłem», w którym odbijają się w sposób najgłębszy i najprostszy «wielkie dzieła Boże» (Dz 2, 11)” (RM 25). Według Jana Pawła II Niepokalana jest „prawzorem osobowej godności kobiety” ponieważ skupia w sobie „pełnię doskonałości, co «niewieście», co «kobiece»,” (MD 5).

²³ Por. M. Macek, *Godność i rola kobiety konsekrowanej*, w: „*Vita consecrata*”. *Adhortacja. Tekst i komentarze*, red. A. J. Nowak, Lublin 1998, s. 435.

²⁴ Por. I. Szeremet, *Współczesne rozumienie świętości w nauczaniu papieży: św. Jana Pawła II i Franciszka*, „*Duchowość w Polsce*” 24 (2022), s. 217-220.

²⁵ Por. H. Misztal, *Świętość kobiety realizacją jej godności w Kościele i społeczeństwie*, w: *Mulieris dignitas – promieniowanie kobiecości*, s. 342; tenże, *Geniusz kobiety. Aspekt etyczno-społeczny*, Częstochowa 2005, s. 17.

W antropologii zorientowanej na piękno, osoba Maryi niewątpliwie jest punktem odniesienia, zwłaszcza gdy chodzi o antropologię kobiety²⁶, ponieważ – jak zauważa papież – „nie sposób cokolwiek pomyśleć, powiedzieć czy uczynić odnośnie do godności i powołania kobiety, jeśli oderwie się myśli, serce i czyny od tego horyzontu” (MD 5)²⁷. Spoglądając na Maryję, kobieta odkrywa „profetyczny” wymiar swojej godności i powołania, który mierzy się „porządkiem miłości” (MD 29). Duchowe piękno kobiety wyraża się w „promieniowaniu miłością”, czyli w wyjątkowej zdolności do miłowania i bycia miłowaną²⁸ oraz w postawie „bytowania «dla»,„ aby stawać się darem dla Boga i dla innych (por. MD 7; LdK 12). Wobec tego zadaniem Kościoła jest przede wszystkim promocja duchowego piękna kobiety i dlatego nie powinna ona być oceniana według wyglądu zewnętrznego, lecz według jej „zdolności, profesjonalizmu, inteligencji, bogactwa wrażliwości, czyli ostatecznie według jej godności” (LdK 3).

Rozważając tematykę „bycia” kobiety dla Kościoła, należy, jak zauważa papież, głębiej poznać wartości i talenty właściwe kobiecości nie tylko w kontekście życia społecznego, ale przede wszystkim życia chrześcijańskiego i kościelnego (por. ChL 50). Kobieta, jak każdy ochrzczony na mocy chrztu, dąży do świętości, realizując potrójne posłannictwo: kapłańskie, prorockie i królewskie (por. ChL 51). W perspektywie eklezjalnej bardzo ważną misją kobiety jest rodzina i związane z nią macierzyństwo. Trud urodzenia i wychowania dziecka jest zadaniem kobiety, gdyż „rodzicielstwo – chociaż należy do obojga – urzeczywistnia się o wiele bardziej w kobiecie” (MD 18). W rodzinie rozumianej jako „domowy kościół” (por. FC 49) kobieta, będąc „sercem” i „kapłanką” domowego ogniska, służy komunii i życiu, składając siebie w darze bezinteresownej miłości (por. LdK 1). To na niej spoczywa obowiązek przekazywania wiary nie tylko w rodzinie, ale również „w innych miejscach związanych z wychowaniem, a ujmując sprawę jeszcze szerzej, w tym wszystkim, co dotyczy przyjęcia, zrozumienia i przekazywania Słowa Bożego, także poprzez studia, badania naukowe i nauczanie teologii” (ChL 51).

Również kobieta konsekrowana, składając ślub czystości, w sposób szczególny pielęgnuje macierzyństwo duchowe, które wyraża się w otwarciu się na przyjęcie Słowa (por. VC 34) oraz w trosce, aby życie Boże rodziło się w sercach ludzi. Stąd też Kościół powierza osobom konsekrowanym misję wychowywania. To szczególne zadanie jest dla nich okazją, aby stać się narzędziem, dzięki któremu Kościół będzie mógł zrealizować swoje macierzyńskie posłannictwo według wzoru Maryi (por. VC 97; LG 64).

²⁶ Por. A. Lobato, *Maria modello della donna: antropoanalisi della „Mulieris dignitatem”*, w: *Come si manifesta in Maria la dignità della donna* (Centro di Cultura Mariana «Madre della Chiesa»), red. E. M. Toniolo, Rzym 1990, s. 124-156.

²⁷ Por. T. Paszkowska, *Antropologiczny wymiar piękna kobiety*, „*Salvatoris Mater*” 15 (2013) nr 1-4, s. 94.

²⁸ Por. M. Chmielewski, *Odkryć «geniusz kobiety»*, s. 47.

Duchowa płodność w życiu osób konsekrowanych realizuje się przez modlitwę i służbę, dzięki czemu mogą one realizować powołanie do macierzyństwa duchowego, które wyraża się w trosce „o ludzi, zwłaszcza najbardziej potrzebujących: o chorych, niepełnosprawnych, opuszczonych, sieroty, starców, dzieci i młodzież, więźniów i, ogólnie biorąc, ludzi z «marginesu»», (VC 21).

Papież w swoim nauczaniu podkreśla ogromny wkład „kobiecego geniuszu” w postęp ludzkości w wymiarze społeczno-etycznym, „który bardzo często urzeczywistnia się bez rozgłosu, w codziennych relacjach międzypersonalnych, a szczególnie w życiu rodziny” (LdK 9), oraz w dziedzinie formacyjnej i wychowawczej (w przedszkolach, szkołach, uniwersytetach, domach opieki, parafiach, stowarzyszeniach i ruchach)²⁹, a także w placówkach służby zdrowia, szczególnie na rzecz najbardziej potrzebujących, bezbronnych, najsłabszych (por. LdK 9). Według Jana Pawła II nieocenioną wartość ma wpływ kobiety na rozwój osoby oraz na przyszłość społeczeństwa. Ona poprzez służbę człowiekowi, którego „widzi sercem” (LdK 9. 11), przyczynia się do „humanizacji” społeczeństwa i do rozwoju cywilizacji miłości (por. LdK 4)³⁰.

Papież uznaje za słuszne postulaty kobiet dotyczące uznania przez Kościół i społeczeństwo jej tożsamości, zdolności, misji oraz odpowiedzialności, dlatego wzywa je do stawania się „promotorkami «nowego feminizmu», który [...] umie rozpoznać i wyrazić autentyczny geniusz kobiecy we wszystkich przejawach życia społecznego, działając na rzecz przezwyciężenia wszelkich form dyskryminacji, przemocy i wyzysku” (EV 99; por. VC 58)³¹. Przede wszystkim chodzi jednak nie tylko o niwelowanie napięć, ale o tworzenie, także wewnątrz Kościoła – nowej kultury, w której kobiety i mężczyźni będą mogli równoprawnie współpracować i gdzie kobiety będą brały udział także w podejmowaniu decyzji, zwłaszcza w sprawach, które ich dotyczą (por. VC 57-58).

W tym miejscu warto również zwrócić uwagę na poruszany wciąż i dyskutowany problem dopuszczenia kobiet do kapłaństwa urzędowego³². Papież w tym względzie zachowuje wierność wobec nauki Chrystusa i tradycji Kościoła i nie czuje się upoważniony do zmiany czegokolwiek w tej kwestii (por. MD 26; LdK 11). Zatem kobiety są wezwane, aby czynić Kościół domem i szkołą komunii (por. NMI 43), realizując maryjny styl służby i apostołstwa³³. Osoba Maryi – jako

²⁹ Por. F. W. Wawro, *Kobieta w parafii i w życiu społecznym według oczekiwań Kościoła*, „Roczniki Nauk Społecznych” 2 (1998), s. 97-105; A. Sielepin, *Kobieta w liturgicznym życiu Kościoła*, „Liturgia Sacra” 29 (2022) nr 1, s. 7-25.

³⁰ Por. A. Otrząsek, *Rola „geniuszu” kobiety w budowaniu „cywilizacji miłości” na podstawie nauczania Jana Pawła II*, „Polonia Sacra” 66 (2007) nr 20, s. 83-103.

³¹ Por. B. Gienza, *Jan Paweł II jako promotor «nowego feminizmu»*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 27 (2019) nr 1, s. 23-29.

³² Por. A. Maliszewska, *Kościół kobiet. Teologiczno-feministyczne postulaty odnowy struktur Kościoła*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 48 (2015) nr 2, s. 304-317.

³³ Por. R. Kuczer, *Maryja w realizacji szczególnych powołań chrześcijan w świetle nauczania Jana Pawła II*, „Salvatoris Mater” 7 (2005) nr 2, s. 208; J. Królikowski, *„Ona ma coś innego i coś*

„paradygmat kobiecości”, niezwiązana z żadnym urzędem hierarchicznym, ukazuje wielkość kobiet i tym samym uwrażliwia mężczyzn do okazywania pełnego szacunku wobec umysłu, wrażliwości i duchowości kobiety, wobec jej autentycznego obdarowania i misji, jaką otrzymała od Boga jako człowiek, by je przekazać i służyć nimi w Kościele i w świecie na sposób właściwy sobie, unikatowy, istotny i niejednokrotnie inny niż męczyzna³⁴.

We wszystkich dokumentach Jana Pawła II poświęconych zagadnieniu godności kobiety wyraża on eklezjalną wdzięczność i uznanie dla „geniuszu kobiety” za „wielkie dzieła Boże, jakie w niej i przez nią dokonały się w historii ludzkości” (MD 31). Wydaje się, że jednym z głównych zadań Kościoła w trzecim tysiącleciu jest znalezienie sposobów wykorzystania duchowego, afektywnego i intelektualnego potencjału kobiety dla dobra Kościoła, zgodnie z jej powołaniem (por. MD 31).

*

Podsumowując, należy podkreślić, że niniejsza refleksja jest jedynie próbą ukazania powołania kobiety oraz jej miejsca w Kościele w maryjnym świetle w oparciu o nauczanie Jana Pawła II i nie wyczerpuje całości zagadnienia. Niemniej jednak wydaje się, że najważniejsze elementy papieskiego nauczania w tej kwestii zostały przedstawione. Stanowią one bogactwo teologicznej myśli, ukazują godność i powołanie kobiety według Bożego zamysłu, a także jej miejsce i rolę w społeczeństwie oraz w Kościele. Właśnie papież z Polski najpełniej przedstawił „geniusz kobiety” i wskazał na najważniejsze jego przejawy.

Zwrócił też uwagę, że Maryja jako kobieta spełniona jest niedoścignionym wzorem kobiecości, ponieważ w swoim życiu zrealizowała w sposób doskonały swoje powołanie dziewicy, kobiety i matki³⁵. Dla każdej kobiety stanowi Ona wzór godności, wewnętrznej siły i oddania Bogu. Jej życie i działanie ukazują, że bycie kobietą nie ogranicza się do pełnienia tradycyjnych ról, ale może prowadzić do wyjątkowych działań, które kształtują historię ludzkości i Kościoła. Maryja, Matka Kościoła, zachęca kobiety do odkrywania swojego specyficznego powołania, do czerpania z miłości i mądrości zawartych w Ewangelii oraz do pełnienia aktywnej roli w budowaniu społeczeństwa opartego na wartościach chrześcijańskich.

---

więcej”. *Maryja i kapłaństwo*, w: „*Oto Matka Twoja*”. *Maryja w życiu kapłana. Materiały z sympozjum mariologicznego i spotkania kustoszów sanktuariów polskich, Bochnia 23-24 września 2010 roku* (Biblioteka Mariologiczna, 14), red. A. Gąsior, J. Królikowski, Częstochowa 2011, s. 29-38.

³⁴ Por. M. Kluz, *Czynić Kościół domem i szkołą komunii na wzór Maryi powinnością moralną chrześcijanina*, „*Studia Teologiczne*” 29 (2011), s. 122.

³⁵ Por. J. Galot, *Verginità, maternità, sponsalità. La realizzazione femminile di Maria alla luce della Lettera Apostolica*, w: *Come si manifesta in Maria la dignità della donna*, s. 101-123.

Papieskie nauczanie stanowi swoisty fundament prawd i wartości, dzięki którym kobieta może odkryć swoją tożsamość i swoje miejsce w Kościele. Wspólnota eklezjalna jest bowiem uprzywilejowaną przestrzenią, gdzie „geniusz kobiety” może w pełni się zrealizować. Wydaje się, że współcześnie Kościół stoi przed ogromnym wyzwaniem, by z jednej strony bronić godności i powołania kobiety, które ma wymiar uniwersalny i jest zakorzenione w odwiecznym zamyśle Stwórcy, a z drugiej strony ma pomóc kobiecie w ciągle zmieniającym się świecie odczytać rolę i misję, jaką ma ona do spełnienia.

Określenie miejsca kobiety zarówno w Kościele, jak i w społeczeństwie czy w rodzinie jest problemem nie tylko współczesnym, lecz wręcz ponadczasowym i nadal aktualnym, dlatego praktyczna realizacja nauczania papieskiego o kobiecie powinna być uwzględniana w programach formacyjnych i duszpasterskich Kościoła oraz być przedmiotem badań naukowych.